

علی اکبر حسینی

آداب قاضی و خصوصیات قضاوت

رسیدگی به کدام پرونده ها برای قاضی اولویت دارد

پس از بررسی صفات و شرایط قاضی در اسلام اکنون نوبت آن است که درباره آداب و خصوصیات قاضی و قضاوت بحث شود.

درباره آداب قاضی در اسلام مطالب زیادی گفته شده است و حتی برخی درباره آن کتاب مستقل نوشته اند.

این آداب شامل آداب و ویژگیهای قاضی از نظر آداب اجتماعی، اخلاقی، سیاسی، و شرعی قاضی میگردد.

ما برآنیم که آداب قضاوت اسلامی را در اینجا به طور فشرده از دیدگاه احادیث اسلامی و کتب فقهی استدلالی بررسی کنیم.

این آداب و خصوصیات از جهتی بدو قسم تقسیم می شود، آداب قاضی و آداب قضاوت!

و از جهت دیگر میتوان آنها را چنین توصیف کرد، که برخی از آنها واجب و برخی مستحب و برخی مکروه می باشد.

مکتب اسلام

و نیز برخی از آنها مطابق دلائل شرعی و فقهی است و از لمادیت معتبرین و مبراهل بیت (ع) استخراج و استنباط می شود، و باینه بزرگوار مرحوم صاحب جواهر برای بسیاری از آنها نیز دلائل خاصی نقل کرده ولی او فرموده که حواره مورد استشهاد عطا بوده و اصحاب ما آنها را ذکر نکرده اند. (۱)

بعلاوه این گونه آداب مشمول دلائل عمومی بوده و یا جزء آداب عمومی محسوب میگردند. به هر صورت در اینجا به پاره ای از آنها که مضمون احادیث معتبر اسلامی است اشاره می شود.

یک قاضی مسلمان باید چنین باشد!

بریک قاضی مسلمان لازم است بعضی ورود به محل و منطقه قضاوت خویش برای کسب آگاهی و اطلاعات لازم و آشنائی بیشتر با محیط و افراد از خصوصیات محل و افراد آنجا بیوزنه با علماء و دانشمندان و افراد بصیر و روشن و امین و طبقات مختلف آن منطقه تماس حاصل کند، و با آنان مشاوره نماید، و شناخت لازم را به دست آورد. این کار از دو جهت مفید و ضروری است.

۱- نخست وسیله بصیرت و شناخت بیشتر قاضی در آغاز کار و سبب حسن تشخیص او می باشد. او را در قضاوت سهل و آگاهانه یاری می کند.

و دیگر آنکه موجب خوشبینی بیشتر مردم و عدم انزوای قاضی میگردد و باعث می شود، که مردم، مورد دلها و با اطلاعات خود را در اختیار او بگذارند، و به او در قضاوت بحق و ریشه کنی - تم و باحق و فساد مباری کنند.

۲- انتخاب محل کار بسیار مهم و حساس است قاضی باید تا آنجا که ممکن است محل کار خود را در مرکز شهر و وسط محل قرار دهد، تا همه مردم بتوانند یکسان و بطور مساوی به او دسترسی داشته باشند، و بعلاوه مورد اطمینان و سبب سوء ظن بیجان برخی از ارباب و رجال جامع علوم انسانی وجود قرار نگیرد.

۳- بهتر است که محل کار و قضاوت او در مسجد قرار دهد، و هنگام ورود به مسجد مستحب است که نخست دو رکعت نماز تحت بیجا آورد.

۴- اسلام برای سهولت کار و توجه دسترسی ارباب و جوع به شخص قاضی، لازم دانسته است که، بهر وسیله ای که ممکن است مردم شهر و منطقه قضاوت خود را از ورود

۱- جواهر الکلام کتاب قضاوت (آداب قاضی)!!

خوبش آگاه سازد، اینکدر گذشته بوسیله مساجدان در شهر صورت می گرفت ولی امروزه بوسیله رسانه های گروهی و مطبوعات و وسائل سمعی و بصری، به آسانی امکان پذیر است. و موجب امیدواری بیشتر دادخواهان می گردد.

۵- بهتر است محل کار و مرکز قضاوت خوبش را فرمحل باز و مکانی که مردم به آن دسترسی داشته باشند، قرار دهد تا ترس و رعب و نگرانی و عدم وصول و مبالغه دیگر، مردم را از دسترسی به قاضی باز ندارد. (۱) (مگر به جهت مجبور شود، در خانه یا ساختمان خاصی بنشیند، و آنرا محل کار خوبش قرار دهد).

۶- لازم است قاضی به محض ورود به محل، اموریت خوبش نام اسناد و مدارک و پرونده ها، اموال، امانت های اشخاص و مسلمانان ویت الهان و سایر چیزها که در دست قضات قبلی بوده است، تحویل گیرد، و سرعت مشغول به کار و انجام وظیفه و رسیدگی به حوائج مردم گردد.

۷- بهتر است اولین کاری که در محدودیت مأموریت خوبش انجام می دهد، رسیدگی بوضع زندانیان و تفقد محال و بررسی و دلجوئی از آنان و رسیدگی به پرونده و دقت نزد باره استحقاق و عدم استحقاق آنان و نحوه بازداشت شان، اسامی و ولایتی زندانیان و بازداشت کند، تا مبادا افراد بیگناهی به زندان رفته باشند، و نیزه لازم است اعلام کند، که مثلا در فلان روز بوضع فلان زندانی رسیدگی خواهد شد، تا کسانی که در رابطه با او میباشند حاضر شوند. (۲)

و اگر ترتیب زمانی در کار نبوده، و یا تقدم و تاخر افراد و پرونده ها، مشخص نبود، برای رفع تبعیض و بی عدالتی، بهتر است با قید قرعه، پرونده های زندانیان را پیش بگذرد، و مشغول رسیدگی آنها گردد. زیرا اگر قاضی جدید، چنین دقت و تخصصی از حال زندانیان ننکند، ای بسا افراد بی گناهی بدون رسیدگی و محاکمه در زندان باقی بمانند و یا پیش از محکومیت و حتی بعد از انقضای مدت محکومیت در زندان و بازداشت سرگردند. (۳)

۱- «نهی الإمام علی (ع) شَرِّعَ أَنْ يَجْلِسَ فِي أَيْتِهِ» : به کتاب جواهر کلام و فروع

کافی ج ۷ و وسائل الشیعه کتاب قضاء ج ۱۸ مراجعه گردد.

۲- به جواهر الکلام و شرایع الاسلام و کتاب قضاء ... مراجعه شود.

۳- تازه این همه اهمیت و سفارش و دقت در موردی است که قاضی عادل باشد و

اگر خدای نکرده، عادل نبود و اهل جور و ستم بود، بر قاضی جدید لازم و واجب است هر چه زودتر به حقایق احکام قبلی رسیدگی نماید.

داخلی بدن بیشتر است.

در آزمایشگاه بیوشیمیایی که از دره‌بو-
فلاومین (۳) یا ویتامین B۲ محروم شد-
اند آدرس رسیده فوق کلیوی آنها دچار
خولریزی شده و از نارافاده است.

همچنین مطالعات نشان داده است که
در حیوانات آزمایشگاهی نقصان «روی» در
مواد غذایی باعث می‌شود که غدد فوق
کلیوی آنها در مقابل استرسی حساس‌تر بشوند.

خلوط پروتئین A، برای حفظ غدد
فوق کلیوی، از موارد دیگر نیز باید استفاده
شود مانند ویتامین C و ویتامین B و
روی (۲).

شواهدی وجود دارد در حیواناتی که به
نقصان اعمال غدد فوق کلیوی دچار هستند
خوراندن ویتامین C توأم با ویتامین A
غریب بود اعمال آنها مؤثر است. اصولاً در
عمدها تمرکز ویتامین C از دیگر اعضای

Zinc - ۲

Riboflavin - ۲

نقشه از صفحه ۲۶

۸- لازم است هرچه زودتر به بررسی اموال یتیمان و امانت داران آن اموال، از
قبیل اوصیاء میت و ولیمه‌هایی که از طرف قضات قبلی تعیین گردیده و عمل کردن طبق اقتضای
مصالح و منافع یتیمان، بنشینند، و آنها را دقیقاً بررسی نمایند.
و نیز بررسی کنند که آیا چنین کسانی شایسته هستند تا چون گذشته اموال ایتام و...
در دست آنان باقی باشد، یا نه باید به دست امین دیگر سپرده شود.
و نیز بررسی لازم را درباره امانت (ودایع) و اموال پیدا شده (لقطه ها) و بیت‌المال
مربوطه به امام و مسلمانان را هرچه سریعتر و با دقت لازمتر، بعمل آورد.
موارد دیگر از آداب و ویژگیهای قاضی و قضاوت و روایات روشنگری پیامبر (ص) و
امامان شیعه (ع) در این باب، در مباحث بعدی بیان خواهد شد.

پایه دو صفحه ۴۳

سؤال: شما راجع به حکومت فلسطین چه نظری دارید؟

جواب: در این مسئله، شما باید از آقای باسر عرفات و همه برادران فلسطینی

پرسید.

آنچنانکه شما می‌دانید اکثر کشورهای عربی روی فلسطینیان معامله می‌کنند من
تصور می‌کنم یک وزن اضافی در معامله فلسطینیان باشم.

والسلام